

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmma Totivs Theologiæ S. Thomæ Aqvinatis, Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum

Svpplementvm Tertiæ Partis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Romæ, 1619

De impedimento frigiditatis, maleficij, furiaë, & amentiaë. Quæstio 58.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38817

propinquitatis inter patrem adoptantem, & matrem, vel patrem naturalem, sicut erat in cognatione spiritali.

Ad secundum dicendum, quod cognatio legalis impedit matrimonium, propter cohabitationem: & ideo quando soluitur necessitas cohabitationis, non est inconueniens, si prædictum vinculum non maneat: sicut quando fuerit extra potestatem eiusdem patris. Sed pater adoptans, & vxor eius semper quandam auctoritatem retinent super filium adoptatum, & vxorem eius. Et propter hoc manet vinculum inter eos.

Ad tertium dicendum, quod etiam mulier ex concessione principis adoptari potest: unde etiam in ipsam transit cognatio legalis. Et præterea non est causa, quare cognatio spiritalis non transit in non baptizatum, quia non potest tenere alium ad sacramentum; sed quia non est alicuius spiritalitatis capax.

Ad quartum dicendum, quod per cognationem spiritualement filius non ponitur in potestate, & cura patris spiritalis; sicut in cognatione legali. Oportet enim, quod quicquid est in potestate filij, transeat in potestatem adoptantis patris. Unde adoptato patre, adoptantur filij & nepotes, qui sunt in potestate adoptati.

QVÆST. LVIII.

De impedimento frigiditatis, maleficij, furie, amentie, incestus, & defectus ætatis, in quinque articulos diuisa.

Dicendum considerandum est de quinque impedimentis matrimonij, scilicet de impedimento frigiditatis, maleficij, furie, vel amentie, & incestus, & defectus ætatis.

¶ Et circa hoc queruntur quinque.

- ¶ Primo, utrum frigiditas matrimonium impedit?
- ¶ Secundo, utrum maleficium?
- ¶ Tertio, utrum furia vel amentia?
- ¶ Quarto, utrum incestus?
- ¶ Quinto, utrum defectus ætatis?

virum frigiditas matrimonium impedit?

239

*Tho. 4 d.
34. q. vni
ca, ar. 2.
& seq.*

Ad primum sic proceditur. Videtur, quod frigiditas matrimonium contrahendum non impedit. Copula enim carnalis non est de essentia matrimonij: quia perfectiora sunt matrimonia hominum, ubi voto continentium. Sed frigiditas nihil tollit de matrimonio nisi carnalem copulam. Ergo non est impedimentum dirimens matrimonium contractum.

¶ 2 Præterea, Sicut nimia frigiditas impedit carnalem copulam, ita & nimia caliditas, quæ hominem ardeat. Sed caliditas non ponitur matrimonij impedimentum. Ergo nec frigiditas poni debet.

¶ 3 Præterea, Omnes senes sunt frigidi. Sed senes possunt matrimonium contrahere. Ergo frigiditas non impedit matrimonium.

¶ 4 Præterea, Si mulier scit virum esse frigidum quando cum eo contrahit, verum est matrimonium. Ergo frigiditas, quantum est de se, non impedit matrimonium.

¶ 5 Præterea, Contingit in aliquo esse caliditatem sufficienter mouentem ad carnalem copulam, cum aliqua corrupta, non autem cum aliqua virgine: quia cito calidum euaporat ratione suæ debilitatis, et corrumpendum virginem non sufficiat. Et si aliter est in aliquo sufficiens caliditas mouens ad carnalem, quæ magis concupiscentiam inflamat, quæ non sufficienter ad turpem mouet. Ergo videtur quod frigiditas, & si impedit respectu vnius, non tamen simpliciter impedit.

¶ 6 Præterea, Mulier est vniuersaliter frigidior viro. Sed mulieres non impediuntur à matrimonio. Ergo nec frigidi viri.

SED contra est, quod dicitur Extra ꝑ, de frigidis maleficiatis. Sicut puer, qui non potest reddere, non est aptus coniugio: sic qui impotentes sunt, minime apti ad contrahenda matrimonia reputantur. Tales autem sunt frigidi. Ergo, &c.

*cap. quod
sed. ex-
tra de fri-
gid et ma-
lef.*

Supplementum.

kk

¶ Præ-

¶ Præterea, Nullus potest se obligare ad impossibile. Sed in matrimonio homo se obligat ad carnalem copulam: quia ad hoc dat alteri sui corporis potestatem. Ergo frigidus qui non potest carnaliter copulari, non potest matrimonium contrahere.

RESPONDEO dicendum, quod in matrimonio est contractus quidam, quo unus alteri obligatur ad debitum carnale soluendum. Unde sicut in alijs contractibus non est conueniens obligatio, si aliquis se obliget ad hoc quod non potest dare vel facere: ita non est conueniens matrimonio contractus, si fiat ab aliquo, qui debitum carnale soluere non possit. Et hoc impedimentum vocatur impotentia coeundi, nomine generali: quæ quidem potest esse, vel ex causa intrinseca & naturali; vel ex causa extrinseca & accidentali, sicut per maleficium; de qua post dicitur ¶. Si autem sit ex causa naturali, hoc potest esse dupliciter. Quia vel est temporalis, cui potest subueniri * remedio medicinæ, vel processu ætatis: & tunc non soluit matrimonium. Vel est perpetua, & tunc soluit matrimonium: ita quod ille, ex parte cuius allegatur impedimentum, perpetuo maneat absque spe coniugij; alius nubat cui vult in Domino. Ad hoc autem cognoscendum vtrum sit impedimentum perpetuum vel non perpetuum, Ecclesia tempus determinatum adhibuit, in quo huius rei potest esse experimentum, scilicet triennium: ita quod post triennium, in quo fideliter ex utraque parte desiderunt operam carnali copulæ implendæ, inuenitur matrimonium non esse consummatum, iudicio Ecclesiæ dissoluitur. Et tamen in hoc quædamque Ecclesia errat: quia per triennium quandoque non sufficienter experiri potest perpetua impotentia: unde Ecclesia si se deceptam inueniat per hoc, quod ille in quo erat impedimentum, inuenitur carnalem copulam cum alia vel cum eadem perfecisse, reintegrat matrimonium præcedens, & dimittit secundum, quatenus de eius licentiâ sit factum.

in art. sequent.

¶ Al. beneficium.

¶. Cor. 7.

Ad primum ergo dicendum, quod quamvis actus carnalis copulæ non sit de essentia matrimonij, tamen potentia ad actum est de eius essentia: quia per matrimonium datur utrique coniugum potestas in corpore alterius respectu carnalis copulæ.

Ad secundum dicendum, quod caliditas superflua potest esse impedimentum perpetuum: si tamen exciderit quod per triennium impedit carnalem copulam, iudicaretur perpetuum. Tamen quia frigidas magis & frequentius impedit (collit enim non solum commulsionem seminum, sed etiam vigorem membrorum, quo fit coniunctio corporum) ideo frigiditas magis hic ponitur impedimentum, quam caliditas, cum omnis defectus naturalis ad frigiditatem reducatur.

Ad tertium dicendum, quod senes quamvis quâdoque non habeant caliditatem sufficientem ad generandum, tamen habent caliditatem sufficientem ad carnalem copulam: & ideo conceditur eis matrimonium, secundum quod est in remedium, quamvis non competat secundum quod est in officium naturæ.

Ad quartum dicendum, quod in quolibet contractu hoc vniuersaliter tenetur, quod ille qui est impotens ad soluendum aliquid, non reputatur idoneus ad contractum illum, quo se obligat ad eius solutionem. Est autem impotens tripliciter. Vno modo, quia non potest soluere de iure: & sic talis impotentia quibus modis facit contractum esse nullum, siue sit ille, cum quo facit talem contractum, hanc impotentiam, siue non. Alio modo, quia non fit solutio de facto; & tunc si sciat ille, cum quo contractum, hanc impotentiam, & nihilominus contrahit; ostenditur quod alium finem ex contractu querit: & ideo contractus fiat. Si autem nescit, tunc contractus nullus est: & ideo frigiditas quæ causat talem impotentiam, ut homo non possit de facto soluere debitum, & tunc conditio seruitutis, per quam non potest de facto libere reddere, impediunt matrimo-

sup. q. 92.
art. 1. ceter.

K k 2 niua.

nium, quando alter coniugum ignorat hoc, quod alius non potest reddere debitum. Impedimentum autem per quod aliquis non potest de iure reddere debitum, ut consanguinitas, annullat contractum matrimonium, siue sciat alter coniugum, siue non.

li. 4. sent. d. 34. §. A. Et propter hoc Magister * ponit, quod hæc duo faciunt personas non omnino illegitimas.

Ad quintum dicendum, quod non potest esse perpetuum impedimentum naturale viro, respectu vnius personæ, & non respectu alterius: sed si non possit implere carnalem actum cum virgine, & tamen possit cum corrupta, tunc medicinaliter aliquo instrumento possunt claustra pudoris frangi, & ei coniungi. Nec esset hoc contra naturam: quia non fieret ad delectationem, sed ad medicamentum. Abominatio autem * mulieri non est causa naturalis, sed causa accidentaliter extrinseca: & ideo de ea est iudicium idem quod de maleficio, de quo post dicitur.

Al. mulieris. art. seq.

Ad sextum dicendum, quod mas est agens in generatione, sed femina est patiens: & ideo maior caliditas requiritur in mare, quam in femina, ad opus generationis; unde frigiditas quæ facit virum impotentem, non faceret mulierem impotentem. Sed in muliere potest esse impedimentum naturale ex alia causa, scilicet arctatione: & tunc idem est iudicium de arctatione mulieris, & de frigiditate viri.

ARTIC. II.

240 *c. littera vestra, extra de frigid. & malef. Al. perverterent* *Vtrum maleficio possit matrimonium impediri.*

AD secundum sic proceditur. Videtur, quod maleficio non possit matrimonium impediri. Huiusmodi enim maleficia fiunt operatione dæmonum. Sed dæmones non habent potestatem impedire matrimonij actum, magis quam corporales alios actus, quos impedire non possunt: quia sic totum mundum perderent, si comestionem, & gressum, & alia huiusmodi impedirent. Ergo per maleficia non potest impediri matrimonium.

¶ 2. Præterea, Opus Dei est fortius, quam opus dæmonis.

diaboli. Sed maleficium est opus diaboli. Ergo non potest impedire matrimonium, quod est opus Dei.

¶ 3 Præterea, Nullum impedimentum dirimit cō-
trahendum matrimonium, nisi sit perpetuum. Sed male-
ficium non potest esse impedimentum perpetuum: quia cum diabolus non habeat potestatem nisi super peccatores, expulso peccato tollitur maleficium, vel etiam per aliud maleficium, vel per exorcismos Ecclesie, qui sunt ordinati ad reprimendam vim dæmonum. Ergo maleficium non potest impedire matrimonium.

¶ 4 Præterea, Carnalis copula non potest impedi, nisi impediatur potentia generandi, quæ est principium eius. Sed vnius viri generatiua potentia se habet ad omnes mulieres æqualiter. Ergo per maleficium non potest esse impedimentum respectu vnius mulieris, nisi sit respectu omnium.

Sed contra est, quod dicitur in Decret. 33. q. 1. c. 1. per sortiarias atque maleficas, & infra *, Si sanati non potuerint, separari valebunt.

¶ Præterea, Potestas dæmonum est maior quam potestas hominis, Iob. 41. Non est potestas super terram, &c. Sed opere humano potest aliquis fieri impotens ad carnalem copulam, per aliquam potestatem vel castraturam; & ex hoc matrimonium impeditur. Ergo multo fortius virtute dæmonis hoc potest fieri.

RESPONDEO dicendum, quòd quidam dicunt, quòd maleficium nihil erat in mundo; nisi in æstimatione hominum, qui effectus naturalium causarum sunt occultæ, maleficijs imputabant. Sed hoc est contra auctoritates sanctorum: qui dicunt quòd dæmones habent potestatem supra coram, & supra imaginationem hominum, quantum à Deo permittuntur. Vnde per eos malefici alia signa facere possunt. Procedit autem hæc opinio ex radice infidelitatis siue incredulitatis: quia credunt esse dæmones nisi in æstimatione vulgari.

kk 3 tan.

dec. caus.
33. q. 1. c.
Si per sor-
tiarias.

tantum, ut terrores quos homo sibi ipse facit, ex sua aestimatione impuret dæmoni: & quia etiam ex imaginatione vehementi aliqua figuræ apparent in sensu tales, quales homo cogitat, & tunc creduntur dæmones videri. Sed hæc vera fides repudiat, per quam Angelos de cælo cecidisse, & dæmones esse credimus, & ex subtilitate suæ naturæ multa posse quæ nos non possumus: & ideo illi qui eos ad talia faciendâ, inducunt, malefici vocantur. Et ideo alij dixerunt, quod per maleficia præstari potest impedimentum carnali copulæ, sed nullum tale est perpetuum; unde non dirimit matrimonium contractum: & dicunt, iura quæ hoc dicebant, esse reuocata. Sed hoc est contra experimentum, & contra noua iura, quæ cum antiquis concordant. Et ideo distinguendum est: quia impotentia coeundi ex maleficio, aut est perpetua, & tunc matrimonium dirimit, aut non est perpetua, & tunc non dirimit: & ad hoc experimentum eodem modo Ecclesia tempus triennij præfixit, sicut & de frigiditate dictum est *. Tamen hæc differentia est inter maleficium & frigiditatem: quia qui ex frigiditate est impotens, sicut est impotens ad vnam, ita ad aliam; & ideo quando matrimonium dirimitur, non datur licentia ei, ut coniungatur alteri. Sed ex maleficio homo potest esse impotens ad vnam, non ad aliam; & ideo quando iudicio Ecclesiæ matrimonium dirimitur, vtrique datur licentia, vtriusque copulam querat.

Ad primum ergo dicendum, quod quia corruptio peccati prima, per quam homo factus est seruus diaboli, in nos per actum generatiuæ potentie dicitur: ideo maleficij potestas permittitur diabolo à Deo in hoc actu magis quam in alijs: sicut in serpentibus magis ostenditur virtus maleficiorum, quam in alijs animalibus, ut dicitur in Genesi: quia per serpentem diabolus mulierem tentauit.

Ad secundum dicendum, quod opus Dei potest opere diaboli impediri diuina permissione, non quod

art. præc.
corp. sub
fn. 9 ad
2.

diabolus sit Deo fortior, ut per violentiam opera
eius destruat.

Ad tertium dicendum, quòd maleficium est ita
perpetuum, quòd non potest homo habere remediũ
humanum, quamvis Deus posset remedium præsta-
re, demonem cogendo: vel etiam diabolo, desistendo:
non enim semper oportet, ut id quod per maleficium
factum est, possit per aliud maleficium destrui, ut ipsi
malefici contententur. Et tamen si posset per malefi-
cium remedium adhiberi, nihilominus perpetuum
computaretur: quia nullo modo debet aliquis demonis
auxilium per maleficium inuocare. Similiter non
oportet, quòd si per peccatum aliquod diabolo data
potestas in aliquem, quòd cessante peccato cesset
potestas: quia pena interdum remanet, culpa tran-
sire. Similiter etiam exorcismi Ecclesiæ non valent
ad reprimendum dæmones semper, quantum
ad omnes molestias corporales, iudicio diuino hoc
regente: semper tamen valent contra illas infe-
riones dæmonum, contra quas principaliter insti-
tuti sunt.

Ad quartum dicendum, quòd maleficium quando
potest præstare impedimentum ad omnes, quan-
tum ad vnã tantum: quia diabolus voluntaria
est, non ex necessitate naturæ agens. Et præ-
terea impedimentum malefici potest esse ex impres-
sione dæmonis in imaginatione hominis, ex qua tol-
litur viro concupiscentia mouens ad talem mulie-
rem & non ad aliam.

ARTIC. III.

Utrum furia impediat matrimonium?

Ad tertium sic proceditur. Videtur, quòd furia
non impediat matrimonium. Matrimonium
est spirituale quod in baptismo contrahitur, di-
citur est quàm carnale. Sed furiosi possunt bapti-
zari. Ergo & matrimonium contrahere.

Ad 2. Præterea, Frigiditas impedit matrimonium,
quantum impedit carnalem copulam: quæ non

Kk 4 impe-

247

*Hi qui.
c. Ne-
que. 32.
9.7. c. c.
dilectus.
extra de
Sponsal.
3 p. 9. c. 8.
art. 12.*

impeditur per furiam. Ergo nec matrimonium.

¶ 3 Præterea, Matrimonium non dirimitur, nisi per aliquod impedimentum perpetuum. Sed de furia non potest sciri utrum sit impedimentum perpetuum. Ergo non dirimit matrimonium.

9.50. ar-
tic. unico
corp. ¶ 4 Præterea, In verbis supradictis * sufficien-
ter continentur impedimenta impediencia matrimo-
nium. Sed ibi non fit mentio de furia. Ergo, &c.

sup 9.51.
ar. 1. li 4
sent. d. 34
S.D. SED contra, Plus tollit rationis vsum furia, quam
error. Sed † error impedit matrimonium. Ergo &
furiam.

¶ Præterea, Furiosi non sunt idonei ad aliquem
contractum faciendum. Sed matrimonium est con-
tractus quidam. Ergo, &c.

RESPONDEO dicendum, quod furia, aut præce-
dit matrimonium, aut sequitur: si sequitur, nullo
modo dirimit ipsum. Si autem præcedit, tunc aut
furiosus habet lucida interualla, aut non habet: si ha-
bet, tunc quamuis dum est in illo interuallo, non fit
tutum quod matrimonium contrahat, quia necessest
prolem educare; tamen si contrahit, est matrimo-
nium. Si autem non habet, vel si quando non habet,
contrahit: tunc, quia non potest esse consensus
deest rationis vsum, non erit verum matrimonium.

Ad primum ergo dicendum, quod vsum rationis
non exigitur ad baptismum quasi causa ipsius, sed
exigitur ad matrimonium. Et ideo non est
talis ratio*, cum de baptismo furiosorum dictum
supra*.

* Alia
men.

* Tho. in

4. d. 4. q.

3. art. 1.

q. 3.

* lib. 4.

sent. d. 34

S. C.

Ad secundum dicendum, quod furia impedit ma-
trimonium ratione suæ causæ, quæ est consensus,
quamuis non ratione actus, vt frigiditas. Sed tamen
simul cum frigiditate Magister* de ea dixerunt:
quia vtrumque est quidam naturæ defectus.

Ad tertium dicendum, quod momentaneum im-
pedimentum, quod causam matrimonij, scilicet con-
sensum impedit, matrimonium totaliter tollit, sed
impedimentum quod impedit actum, oportet esse
perpetuum.

perpetuum ad hoc quòd matrimonium tollat.
Ad quartum dicendum, quòd hoc impedimentum
reducitur ad errorem: quia utrobique est defectus
consensus ex parte rationis.

ARTIC. IV.

*Viram incestus, quo cognoscit quis sororem uxoris
sue, matrimonium dirimat?*

242

Ad quartum sic proceditur. Videtur, quòd ince-
stus, quo quis cognoscit sororem vxoris suæ,
matrimonium non dirimat: quia mulier non debet
puniri pro peccato viri. Sed puniretur, si matrimo-
nium solueretur. Ergo, &c.

*toto titu.
de eo, qui
cognouit
cōsanguineā uxoris
sue.*

¶ 2 Præterea, Plus peccat qui propriam consan-
guineam cognoscit, quam qui cognoscit consanguineam
vxoris. Sed primum peccatum non impedit
matrimonium. Ergo nec secundum.

¶ 3 Præterea, Si in pœnam peccati hoc infligi-
tur, videtur etiam si mortua vxore cum alia contra-
hit incestuosus, quòd separari debeant: quod non
est verum.

¶ 4 Præterea, Hoc etiam impedimentum non
connumeratur inter alia supra enumerata. Ergo
non dirimit contractum matrimonium.

9. 50.

SED contra est, quod per hoc quòd cognoscit so-
rorem vxoris, contrahitur affinitas ad vxorem. Sed
affinitas dirimit matrimonium contractum. Ergo &
incestus prædictus.

¶ Præterea, In quo quis peccat, in hoc punitur.
Sed talis peccat contra matrimonium. Ergo debet
puniri quod matrimonio priuetur.

RESPONDEO dicendum, quòd si aliquis cogno-
scit sororem, aut aliam consanguineam vxoris suæ
ante matrimonium contractum, etiam post sponsalia
debet matrimonium separari ratione affinitatis con-
tractæ. Si autem post matrimonium contractum &
consummatum, non debet totaliter separari matri-
monium: sed vir amittit ius perendi debitum, nec
peccat sine peccato petere. Sed tamen debet reddere

*li. 4. s. 12.
d. 34. q. 2.*

peten-

petenti, quia vxor non debet puniri de peccato viri. Sed post mortem vxoris debet omnino manere, absque spe coniugij, nisi cum eo dispensetur, propter fragilitatem suam *, cum timetur de illicito coitu. Si tamen præter dispensationem contrahat, peccat contra statutum Ecclesiæ faciens, nõ tamen propter hoc matrimonium dirimendum est aut separandum.

Et per hoc patet solutio ad obiecta: quia incestus ponitur matrimonij impedimentum, non tam ratione culpæ, quam ratione affinitatis, quam causat: & ideo etiam connumeratur alijs impedimentis, sed in impedimento affinitatis includitur.

ARTIC. V.

Utrum defectus ætatis impediat matrimonium?

243
Tho. 4. d.
36. q. uni
ca, ar. 5.

AD quintum sic proceditur. Videtur, quod defectus ætatis non impediat matrimonium. Secundum enim leges pueri accipiunt tutorem usque ad vigesimum quintum annum. Ergo videtur, quod usque ad tempus illud non sit confortata ratio ad consensum: & ita videtur quod illud debeat esse tempus statutum ad matrimonia ineunda. Sed ante tempus illud, matrimonium potest contrahi. Ergo defectus ætatis non impedit matrimonium.

¶ 2 Præterea, sicut vinculum religionis est perpetuum, ita & vinculum matrimonij. Sed ante decimum quartum annum non possunt facere professionem, secundum nouam constitutionem. Ergo non matrimonium contrahere, si defectus ætatis matrimonium impediret.

¶ 3 Præterea, sicut consensus ad matrimonium requiritur ex parte viri, ita ex parte vxoris. Sed mulier ante decimum quartum annum potest contrahere matrimonium. Ergo, & vir.

ar. 1. huius
quæst.

¶ 4 Præterea, * Impotentia coeundi, nisi sit perpetua, & ignorata, non impedit matrimonium. Sed defectus ætatis non est perpetuus nec ignoratus. Ergo non impedit matrimonium.

¶ 5 Præterea, Non continetur in aliquo præcepto

horum
matrim
SE
non pe
nio. 3
bus) no
lum di
¶ P
est ter
tur cum
bere de
pediaru
RESI
fuit per
eis possi
secundu
tempus
nisi suffi
reddere
fata su
paribus
femina
cepta iu
est, si x
predicte
tionis, d
dillo lue
heretatis
palati
dissolubi
Ad pr
tura in
debera
matrimo
quam pe
pertract
Et fin
quia vo

forum * impedimentorum: & ita non videtur esse matrimonij impedimentum.

SED contra, Decretal. ¶ dicit, quòd puer, qui non potest reddere debitum, non est aptus matrimonio. Sed ante decimumquartum annum (vt in pluribus) non potest reddere debitum, vt in 9. ¶ Animalium dicitur. Ergo, &c.

¶ Præterea, Omnium natura constantium positiuus est terminus magnitudinis & augmenti: & ita videtur cum matrimonium sit naturale, quòd debeat habere determinatum tempus, per cuius defectum impediatur.

RESPONDEO dicendum, quòd matrimonium cum fiat per modum cuiusdam contractus, ordinationi legis positiuæ subiaceret, sicut & alij contractus: vnde secundum iura * determinatum est, quòd ante illud tempus discretionis, quo vterque possit de matrimonio sufficienter deliberare, & debitum sibi inuicem reddere, matrimonia non contrahantur, & si non ita facta fuerint, dirimantur. Hæc autem tempus, vt in pluribus, est in masculis in quartodecimo anno, in femina autem in duodecimo anno. Quia tamen præcepta iuris positiui sequuntur id quod in pluribus est, si aliquis ad perfectionem debitam ante tempus prædictum * perueniat, ita quòd vigor naturæ & rationis, defectum ætatis suppleat; matrimonium non dissoluitur: & ideo si contrahentes ante annos pubertatis, ante tempus prædictum carnaliter fuerint copulati, nihilominus matrimonium perpetuo stat in dissolubile.

Ad primum ergo dicendum, quòd in illis ad quæ natura inclinat, non exigitur tantus vigor rationis ad deliberandum, sicut in alijs: & ideo ante potest in matrimonium sufficienter deliberans consentire, quoniam possit in contractibus alijs res suas sine tutore contrahere.

Et similiter etiam dicendum est: Ad secundum: quia votum religionis est de his ad quæ natura non incli-

* q. 50. cap.

in decre. lib 4 tit.

15 & est de Virgi. disto 2.

lib 7 de

hist ani-

malium, cir. a pr.

lib 4 de

cret bea-

ti Greg. tit. 2 c. 2.

& sup q. 43. ar 2.

2.

p.ulo an

te in hoc corp.

inclinat; quæ maiorem difficultatem habent, quam matrimonium.

Ad tertium dicendum, quòd mulier citius ad tempus pubertatis peruenit, quam vir, ut dicitur in 1° de animalibus: & idèd non est simile de utroque.

Ad quartum dicendum, quòd ex parte ista non solum est impedimentum, propter impotentiam coeundi, sed etiam propter defectum rationis; quæ adhuc non sufficit ad consensum illum ritè faciendum, qui perpetuo durare debet.

* art. 3. *huius q.* Ad quintum dicendum, quòd sicut * impedimentum quod est ex furia, reducitur ad impedimentum erroris: ita etiam impedimentum quod est ex defectu ætatis, quia homo nondum habet plenum usum liberi arbitrij.

QVÆST. LIX.

De disparitate cultus, qua matrimonium impedit, in sex articulos diuisa.

Deinde considerandum est de disparitate cultus, quæ matrimonium impedit.

¶ Circa quòd queruntur sex.

¶ Primo, utrum fidelis possit contrahere matrimonium cum infideli?

¶ Secundo, utrum inter infideles sit matrimonium?

¶ Tertio, utrum coniunx conuersus ad fidem possit commanere cum vxore infideli nolente conuerti?

¶ Quarto, utrum possit vxorem infidelem relinquere?

¶ Quinto, utrum ea dimissa, possit aliam ducere?

¶ Sexto, utrum propter alia peccata vir possit dimittere vxorem, sicut propter infidelitatem?

ARTIC. I.

Utrum fidelis possit contrahere cum infideli?

Ad primum sic proceditur. Videtur, quòd fidelis possit matrimonium cum infideli contrahere. Quia Ioseph contraxit cum Aegyptia, & Esau cum Assuero. In utroque autem matrimonio fuit de-

244

Tho. 4. d.

39. q. vni

ca. ar. 1.

¶ seq. c.

si infide-

lis. 28. q.

1. c. quan

to, ¶ c.

gaude-

mus, ex-

tra de di

uort.